

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Kansalaisopistojen liitto korostaa, että esityksen VN/2610/2025) tavoite joustavoittaa oppivelvollisuuden toteuttamista ja kehittää TUVA-koulutusta on kannatettava. Kansalaisopistojen rooli säilyy esityksessä vapaaehtoisena ja paikalliseen sopimiseen perustuvana mahdollisena täydentävänä tukena. Uusia koulutuspoliittisia velvoitteita ei tule asettaa ilman erillistä lainsäädäntöä ja riittävää, kohdennettua rahoitusta.

Liitto pitää esityksen tavoitteita oppivelvollisuuslain täsmentämisestä ja tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen kehittämisestä perusteltuina. Muutoksilla pyritään vastaamaan käytännön toimeenpanossa havaittuihin haasteisiin ja varmistamaan, että jokainen oppivelvollinen löytää oman opintopolkunsaa. Kansalaisopistojen näkökulmasta on myönteistä, että esityksessä painotetaan joustavuutta ja yksilöllisiä opintopolkuja erityisesti niiden nuorten osalta, joiden kiinnittyminen tutkintoon johtavaan koulutukseen on haasteellista.

Hallituksen esitys ei muuta kansalaisopistojen nykyistä lakisääteistä asemaa eikä aseta kansalaisopistoille uusia velvoitteita oppivelvollisuuden suorittamisen järjestäjinä. Kansalaisopistojen liitto pitää tätä tärkeänä, koska kansalaisopistojen perustehtävä vapaan sivistystyön monialaisena oppilaitoksena tulee säilyttää ja kehittää vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin. Mahdollisia uusia koulutustehtäviä voidaan pohtia muun muassa osana opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2026 loppuun työskentelevän vapaan sivistystyön Tulevaisuustyöryhmän työtä.

Esityksellä on kuitenkin kansalaisopistojen toimintaan välillinen vaikutus, koska oppivelvollisuuden suorittamistapojen joustavoittaminen ja TUVA-koulutuksen kehittäminen voivat lisätä yhteistyön mahdollisuuksia eri puolilla maata. Kansalaisopistotoiminta ulottuu Suomen kaikkiin nykyisiin kuntiin.

Kansalaisopistot voivat paikallisen harkinnan ja vapaaehtoisen yhteistyön pohjalta tukea oppivelvollisten opiskeluvaihtoehtoja, vahvistaa perustaitoja, kielitaitoa ja arjen hallintaa sekä tarjota matalan kynnyksen oppimisympäristöjä niille nuorille, joille perinteinen koulumuotoinen opiskelu ei ole vielä mahdollista. Tällainen rooli täydentävänä ja tukevana toimijana edellyttää kuitenkin, että toiminta perustuu sopimukseen, selkeään tehtävänjakoon sekä asianmukaiseen rahoitukseen ja resursseihin. Esimerkiksi työpajojen osalta kyseessä olisi ”oppivelvollisuuden suorittaminen”, mutta käytännössä kuitenkin maksimissaan kahden kuukauden odottelu-aika ennen kuin oppivelvollinen osoitetaan koulutukseen. Työpajat ovat monille opiskelijoille loistava ympäristö sekä kunnille ja niitä toteuttaville kansalaisopistoille hyvä mahdollisuus. Työpajajakson aika jää kuitenkin lyhyeksi, mikä haittaa opiskelijan kiinnittymistä toimintaan tai opiskeluun.

On tärkeää, että kansalaisopistojen kaikenikäisille tarjoama laaja-alainen vapaa sivistystyö ei kavennu mahdollisten oppivelvollisuuden liittyvien täydentävien tehtävien vuoksi. Liiton mielestä on kuitenkin hienoa, että esitys tukee monitoimijaista ja paikalliseen tarpeeseen vastaavaa lähestymistapaa myös eri oppilaitosten välillä.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

-

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

-

Nuottanen Jaana
Kansalaisopistojen liitto KoL